

działalności Biura Planów Regionalnych i Miejsowych
Głównego Urzędu Planowania Przestrzennego.

Działania wojenne, prowadzone na ziemiach polskich w latach 1939 - 45 i niemierniejsza niszcycielska działalność niemieckich władz okupacyjnych, postawiły planowanie przestrzenne w Polsce w sytuacji wręcz odmiennej, niż to miało miejsce przed wojną, w sytuacji, której drastyczność nie da się porównać z warunkami w jakimkolwiek kraju na świecie. Z jednej strony bowiem olbrzymie materialne zniszczenia kraju stawiają planowaniu nowe i gwałtowne potrzeby w zmienionych zupełnie warunkach gospodarczych, a z drugiej niemal całkowita strata kilkusetletniego dorobku umysłowego w postaci gotowych planów podstawowych, zdjęć pomiarowych, archiwów, materiału bibliograficznego oraz gotowych i będących w opracowaniu planów zabudowania i studiów, stwarzając, zdawałoby się, nie do pokonania trudność w podjęciu pracy na nowo. Jeżeli ponadto uwzględnić niepowetowaną utratę ludzi, niejednokrotnie niezasztychowanych fachowców, poległych na polach bitew, zamordowanych w obozach, lub zmarłych w okresie, w którym szkolnictwo zawodowe zostało przez okupację kompletnie zrujnowane, ujrzymy niewyrównany bilans, którego jedną stronę stanowią wielkie i natychmiastowe potrzeby, a drugą - zniszczony dorobek szeregu pokoleń i przerzedzone kadry fachowców.

Zniszczenia wojenne dotknęły prócz największych miast w Polsce, jak Warszawa, Poznań, Wrocław, Szczecin, Gdańsk, Białystok, Olsztyn, Grudziądz i Głogów, całe połacie kraju, będące teatrem wojny, w szczególności pogranicze Polski, t.j. Małopolskę na południu i Pomorze z Ziemią Mazurską na północy, gdzie dosłownie całe miasteczka i wsie zniknęły z powierzchni ziemi. A już z niczem nie dające się porównać zniszczenie stolicy Polski, Warszawy, wywołałszy najdotkliwszą stratę materialną, kulturalną

i społeczną, spowodowało niemal całkowite zniszczenie zbiorów, zgromadzonych w centralnych urzędach i instytucjach.

Ażeby sprostać tym wielkim zadaniom, dotychczasowe ośrodki planowania ulec musiały radykalnym przeobrażeniom, a cała akcja wejść musiała na nowe tory.

Jednym z najbardziej zasadniczych osiągnięć było opracowanie na zasadzie nabytych doświadczeń, nowych podstaw prawnych w postaci Dekretu o planowym zagospodarowaniu przestrzennym kraju, który wszedł w życie z dniem 2 kwietnia 1946 r. W myśl tego Dekretu utworzona została trzystopniowa organizacja planowania, odpowiadająca potrzebom opracowania planu krajowego, ^{planów} ~~planów~~ regionalnych i planów miejscowych / miast lub wsi/. ^{Powiatowe} ~~Powiatowe~~ organa noszą charakter podwójny: pracowni sporządzającej plan i władzy, zatwierdzającej plany, sporządzone przez pracowni instancyjnie niższe.

W obecnej chwili kraj podzielony jest na 14 regionów, których obszar pokrywa się z terytorium województw.

Regionalne Urzędy Planowania Przestrzennego, działające w nowych ramach organizacyjnych od kwietnia 1945r., opracowują, plany zagospodarowania regionów /plany regionalne/ oraz wykonywują nadzór nad działalnością biur planów miejscowych /planów miast i wsi/. Regionalne Urzędy mają siedzibę w następujących miastach wojewódzkich: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa i Wrocław.

Praca nad planami regionalnymi obejmuje podstawowe studia analityczne, z dziedziny morfologii, fizjografii, gleboznawstwa, geologii, demografii, lokalizacji przemysłu, rozmieszczenia ośrodków miejskich i wiejskich, inwentaryzacji zniszczeń wojennych, zabytków architektury, obszarów zielonych, linii komunikacyjnych, energetyki i t.p.

Dla niektórych regionów opracowano na podstawie tych studiów wnioski z zakresu zasadniczych problemów jak: sieć komunikacyjna, podział terenów na cele rolnicze, leśne i przemysłowe, oraz wyznaczono większym ośrodkom miejskim ich przyszłe funkcje gospodarcze, społeczne i kulturalne.

Koszty opracowania planu krajowego i planów regionalnych pokrywa Skarb Państwa.

Praca nad sporządzaniem planów miejscowych zorganizowana jest bądź to w specjalnych biurach /miejscowych urzędach planowania przestrzennego/ bądź w prywatnych pracowniach, na zlecenie regionalnych urzędów. Ta ostatnia forma organizacji pracy ma miejsce tam, gdzie warunki miejscowe /brak fachowców/ nie pozwalają na powołanie do życia miejscowych urzędów. W chwili obecnej opracowuje się plany zabudowania dla 96 miast i miasteczek oraz całego szeregu gmin wiejskich lub poszczególnych wsi. Praca nad wykonywaniem tych planów jest zaawansowana tak dalece, że może już służyć za podstawę do wykonywania inwestycji. Niezależnie od planów, których opracowanie jest w toku, istnieje szereg miast, zwłaszcza niezniszczonych, posiadających prawomocne plany zabudowania z okresów przedwojennych. Rewizja tych planów pod kątem ich aktualności wobec zmienionych warunków gospodarczych i politycznych będzie kwestią najbliższej przyszłości.

Urzędy Planów Miejscowych zorganizowane zostały w następujących większych ośrodkach: Warszawa, Łódź, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Szczecin, Kraków, Bydgoszcz, Białystok, Lublin i Toruń. Niewiele tylko z tych ośrodków uratowało od zniszczenia przedwojenne archiwa planów i studiów.

Największe i zarazem najwięcej zniszczone miasto Warszawa postawiło problem planowania i odbudowy na wspólnej płaszczyźnie organizacyjnej. Wynikiem niespełna rocznej działalności Biura Odbudowy Stolicy

jest plan zabudowania, który na wiosnę br. został wyłożony do publicznego przeglądu.

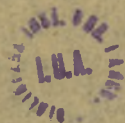
Koszty sporządzania planów miejscowych w myśl Dekretu ponoszą w zasadzie Zarządy Miejskie. Z uwagi jednak na trudną sytuację gospodarczą miast zwłaszcza zniszczonych, koszty te przejęło na siebie Państwo.

Poza wymienionymi organami, opracowującymi plany regionalne i miejscowe, istnieją dla specjalnych zagadnień, jak na przykład zespołu portowo miejskiego delty Wisły lub obszaru wysokogórskiego w Zakopanem biura, opracowujące fragmenty planów regionalnych.

W toku sporządzania planów miejscowych powoływane są specjalne komisje rzeczoznawców dla wyrażenia opinii o zasadach koncepcji planów, lub udzielających rad i wskazówek nad ustaleniem tych zasad.

Niezależnie od istnienia organów państwowych, które sporządzają plany Dekret przewiduje istnienie kolegialnych ciał opiniodawczych, złożonych z czynnika społecznego. Ostateczne decyzje w przedmiocie uchwalania planów przestrzennego zagospodarowania należą do Rad Narodowych.

Jak z przeglądu powyższego wynika, osiągnięcia dokonane w przeciągu półtorarocznego okresu, dzielącego nas od zakończenia działań wojennych do chwili obecnej, pozwalają już dzisiaj oprzeć działalność inwestycyjną państwa i inicjatywy prywatnej na realnych podstawach planowej gospodarki. Praca ta toczy się nadal nad pogłębianiem studiów, rozwiązywaniem coraz to nowych problemów, zatacza coraz to mniejsze kręgi, obejmując swym zasięgiem najmniejsze jednostki skupień ludzkich i podąża za rozwojem życia w miarę narastania nowych potrzeb.

/ Inż.arch. Ignacy Tkoczek /

Warszawa, dnia 22.VIII.1946 r.